

Jordi Carbonell (i Tries com sols ho precisava ell per llevar dubtes) va morir el 3 d'agost de 2013 a Perpinyà on havia nascut el 8 de març de 1920. Ja feia quasi vint anys que l'únic premi Sant Jordi nord-català no havia tret cap novel·la i un parell que la seua cabellera blanca no onejava més en les manifestacions públiques de catalanitat, que sempre s'havia fet un deure de presènciar amb l'Odeta, son esposa i deixeblla.

“Sempre “, és a dir d'ençà dels anys seixanta, quan en Carbonell va decidir de fer vida i obra catalanes. L'home llavors era cinquantenari, el novel·lista encara per néixer. L'entrada tardana en literatura catalana no és pas excepcional a la Catalunya del Nord, sobretot quan les necessitats de la vida han dut els potencials literats lluny del niu nadiu. En un context on res no porta a fer vida catalana, “ans al contrari” diria Carbonell, escriure en català no pot ser sinó un repte individual. Per fer emergir la necessitat i formular una decisió que regiria el seu avenir i el de la família, va caldre a en Carbonell que, “a la més impensada” (altra formulació ben seua), durant les noces d'uns cosins de Figueres als anys seixanta justament, se li aparegués el seu il·letrisme en la pròpia llengua materna.

D'origen modest, aquest perpinyanès de barri, havia après el francès a escola al mateix temps que la inutilitat socioprofessional del seu idioma natural. Després del pas obligat pel *Chantier de Jeunesse*, durant la guerra, els 15 anys d'allistament a l'exèrcit no li canviaren el rumb, però féren del « militar de bolígraf » (com li agradava de presentar la seua carrera colonial)ⁱ, d'estudis escapçats pels esdeveniments, un anglòfon perfecte i un bon coneixedor de diverses llengües extra-europees.

Poc abans de 1955 però, torna a Perpinyà. La feina de caixer de banc, en complement de la petita pensió militar li permetrà d'educar amb amor, fe i rigor, una família de tres fills i filles a qui encomanarà la seua anglofilia i ben aviat el seu catalanisme.

S'ha fixat un programa : aprendre sardana i català. Al país, se van creant fomentos de la sardana ; també algunes classes de català per a adults. En Jordi esdevé un sardanista virtuós i un catalanoparlant de primera fila. Els compassos matemàticament distribuïts del ball l'enamoren així com la lògica estructural de la llengua. Alumne assidu dels “*cursos heroics*” impartits a Perpinyà pels esposos Fortiana de Figueresⁱⁱ, endreça prou vigorosament el seu català familiar, perquè no s'hi noti mai més la procedència septentrional. Aprovats els examens de la JAEC substitueix els seus mestres, professor benèvol d'uns alumnes voluntaris que recorden el seu afany comunicatiu de parlar i d'escriure. Docent per a adults, en Jordi ho serà dels anys setanta als noranta, fins força després de jubilar-se del banc i molt després d'haver ingressat a les lletres catalanes per la porta major.

Per molts catalans, ensinistrats tardanament a la grafia de llur llengua, escriure, veure's impresos i suposar-se llegits, és tota una revenja a l'autoodi primerament sofert. Com ara en Carbonell quan sotmet, satisfet, uns poemes seus als clients del banc que sap versats en català : Jordi Costa, Narcís Duran, Maria Dolors Solà, futurs prologuistes de novel·les a venir. Amb la diferència tanmateix que els seus versos no són lírics sinó narratius, satírics o moralitzadors, que els publica el 1972 el poeta català ja confirmat Jordi Pere Cerdà, a la revista *Sant Joan i Barres*, capdavantera de la represa catalanista al Rosselló.

El 1975, són unes pàgines de prosa creativa que li publica Sant Joan i Barres : *Li tiri la primera pedra*. Una mostra de la novel·la amb què guanya el mateix any a Figueres el premi Pous i Pagès. Sobta agradablement una narració en primera persona debanada des de l'esperit del protagonista. A la Catalunya del Nord, abans de l'espel·lida narrativa dels vuitanta a la qual Carbonell contribuirà i no poc, abans de Renada-Laura Portet (1981), del Pere Verdaguer de *Nadina bis* (1982), el Jordi Pere Cerdà de *Col·locació de personatges en un jardí tancat* (1984), abans de Joan Tocabens (1983), la poca prosa publicada llavors és de caire rondallístic (*Contes a Pipiu* d'Henric Guiter, 1960; *Contalles de Cerdanya* de Jordi Pere Cerdà, 1961), vivencial (*Llibre de les set sivelles* de Josep Sebastià Pons, 1956) o costumista (*Estampes del Rosselló* d'Elisabeth Oliveres-Picó, 1964) i no és pas segur que Carbonell conegui les primeres ciènciacions d'en Pere Verdaguer: *El cronòbil* (1966) o *El Mirall de Protozous* (1969). Els seus models manta vegada declarats són de llengua anglesa i tenor psicològic.ⁱⁱⁱ

Si Jordi Carbonell va escoltar les veus assenyades que li consellaven de no de sotmetre's des de la primera novel·la al premi Sant Jordi, ja ningú no l'en pogué dissuadir a la segona : *El cant de les sirenes*, presentada i rebutjada en 1977. Ho recorda en pàgina liminar, a l'edició a compte seu que en va fer el 1985, sense embuts, però no sense un pessic d'orgull, car d'ençà l'escriptor s'ha endut el màxim guardó de novel·la catalana. La nit literària de 1978 li ha coronat *Un home qualsevol*, una novel·la d'intriga policíaca, que Proa publica el 1979.

Tant ...*Li tiri la primera pedra* com *El cant de les sirenes*, com *Un home qualsevol* capbussen el lector en l'univers mental d'un parell o tres de protagonistes (un presumpte criminal i un policia a frec de jubilació a *Un home qualsevol*, un jove esguerrat i la seua expromesa a *El cant de les sirenes*, un marit infidel, la seua petita amant anglesa i la dona que no triga a ensumar-ho tot abans de perdonar a *Li tiri...*), univers mental a partir del qual se van descobrir « *tots els ets i els uts* » (com ho reivindiquen els narradors de Carbonell) dels comportaments que fan d'una situació inicial clara i fins convencional, una aventura amb bots i sorpreses.

Sense excessives puntuacions, però : Carbonell no se complau, ni se complaurà mai en descripcions. L'ambient és actual i urbà. Perpinyà i un cop Figueres hi són anomenades i prou. Com que el protagonista i narrador hi viu, ja no cal que en descobreixi els encants i per tant l'autor no s'hi ha d'entretenir. El lector ja suplirà l'el·lipsi. I de totes maneres per en Carbonell és la maduració interna dels personatges que mena l'acció no llur ubicació. La cosa se farà més palesa després d'aquesta primera tanda narrativa. Per ara hom ressegueix encara prou clarament la projecció de les vivències pròpies de l'autor : itinerari diari de casa a la feina, alguna anada pels voltants agrícoles de la vila, una incursió a la mitja muntanya d'on pervé la dona i sortides vora mar com les estila l'empleat perpinyanenc, que el novel·lista aprofita per relançar l'acció o cloure-la.

Els premis –dos en tres anys per tres novel·les escrites –no aportaren a en Carbonell ni el reconeixement, ni les facilitats editorials que se'n podia esperar. ... *Li tiri la primera pedra* no trobarà editor sinó el mateix autor el 1981 i si el Sant Jordi comportava edició, la presentació de la novel·la trigava. A Barcelona, aquest nouvingut del nord, d'homònim gloriós, feia de mal creure. A Perpinyà, se solia menystenir el valor del Sant Jordi quan no se n'ignorava l'existència. Poc lligat amb el món de les lletres, incapaç de sol·licitacions que li semblarien baixeses, Carbonell va fent, al marge dels cenacles i capelles. Almenys els premis l'han confirmat en la via que s'ha triat : és escriptor català. I doncs continuarà escrivint per defensar la seua llengua. Gràcies a un sentit del deure possiblement natural, mes que les activitats anteriors deuen haver confortat, Carbonell s'obliga a una estricta disciplina literària^{iv}. Dues hores matinals d'escriptura, una nova novel·la per cada festa de Sant Jordi que mentrestant va prenent relleu pels volts de Perpinyà.

Amb l'edició diferida de dues novel·les anteriors : ...*Li tiri la primera pedra*, i *El cant de les sirenes*, i una regularitat d'escriptura mai estroncada, Carbonell reïx a fer sortir vuit novel·les de 1980 a 1987. La primera, *La traïció* sembla rompre amb el clima dels tres llibres precedents : el nord de Catalunya ha cedit el lloc a l'orient del Mare Nostrum, el Rosselló a la Palestina, el temps actual al de Jesucrist i els protagonistes “qualssevol” a Judes de Queriot. Una contextualització s'imposa. L'autor no pot refiar-se com suara de referents compartits amb els seus lectors : prou sap –i prou sovint ho ha lamentat en converses animades– que en un món de descreguts com és el d'ara, la freqüentació de les santes escriptures no corre pels carrers. Aixó farà doncs que el Mont Hebron i la Mar Morta siguin més citats en un sol llibre que el Canigó i la Mediterrània en tota la resta de l'obra, i que se'n sàpiga més sobre l'ús del diner a Jerusalem que sobre els “cèntims”, ocurrents en tots els altres llibres sense més precisió que llur necessitat.

Ara que tampoc caldria esperar-se amb una novel·la exòtica ni històrica. *La traïció*, com d'altra banda el títol conceptual ho deixa clar, explica com d'un

bon minyó se n'arriba a fer el traïdor per antonomàsia. És l'engranatge de les petites mesquineses de cada dia, l'efecte cumulatiu de les ínfimes renúncies quotidianes que posa en escena Carbonell, en el seguici d'Hannah Harendt i de la seua banalització del mal.

La forma, reservada, s'amotlla al fons del missatge, com ho recalca el prologuista, Jaume Planes i Pahissa notant l'absència d'heroïcitats dins aqueixa novel·la tot i la fama dels fets i protagonistes : « *Llenguatge planer i ben cuidat, personatges intencionalment normals [...]situacions d'una naturalitat estudiada* »(p.8). És aquesta manera de reposar els evangelis en llenguatge d'avui, i a més en català, que faria de *La traïció*, segons MC Zimmermann, una obra catalana desacomplexada, inequívocament moderna^v. Sense discrepar del tot d'aquesta valoració falaguera, cal dir que porta la marca del seu temps, d'aquells primers anys vuitanta de normativització en què tant meravellava un text que s'atrevia en *un espace temps connu, mais non catalan*, com el català que parlaven els rics texans de les sèries americanes de TV3.

I si « *la lecture symbolique* » de *La Traïció*, a diferència de la funcionalitat militant d'una majoria de novel·les catalanes coetànies, diu l'estudiosa, « *ne se rétracte pas non plus prioritairement vers l'espace-temps catalan* » cap lector no dubta tanmateix en aplicar al context català la irritació que Carbonell posa en boca de Judes quan aquest, entrant a Jerusalem « *sent parlar una quantitat de llengües estranyes...però la que menys sent parlar és la seva pròpia* » (p. 59).

Fins i tot aquest passatge de simbolisme transparent, és un dels pocs en tota la seua obra en què l'escriptor Carbonell se digna a fer proselitisme per una causa que, com a home no para de defensar. Sola la primera novel·la *Li tiri la primera pedra*, comportava un paràgraf més explícit lamentant la pèrdua de catalanitat del Rosselló i de Perpinyà en particular on « *els colors de la bandera catalana són de mostra pertot arreu [...]però la seva llengua s'acaba d'ofegar dins l'abraçada de germanor de la francesa.* » (pp. 35-36). Després de la denúncia en sentit recte de *Li tiri...*, la de sentit figurat de *La traïció*. Després, segons l'ordre autoral i no abans, com l'ordre editorial ho deixava pensar al lector d'aleshores.

El qual lector, o la qual lectora, estaven autoritzats llavors a demanar-se parafrasejant per antelació el subtítol de la pròxima novel·la : « I, després d'això, què ? ». Després, res ; cap més al·lusió directa o simbòlica a la situació del país. L'escriptor ha complert el deure civic. Tornar-hi seria repetir-se i la repetició no és literatura. D'ara endavant res pus no distraurà en Carbonell de les

ⁱ Entrevista de Teo Vidal a *L'Alba de Salvaterra*, nº 5, 1-2/1993.

ⁱⁱ Pere Verdager, "Carbonell, novel·lista", *Avui*, 13/5/1988.

ⁱⁱⁱ Veg. Lluís Bonada, « Una crida des de Perpinyà », *El Temps*, 24/10/1994.

^{iv} Veg. Univers Bertrana, entrevista a Jordi Carbonell, *El Punt Catalunya Nord*, 16/3-1988.

^v Marie-Claire Zimmermann, "Plurivocité de la fiction : texte sacré et langue colloquiale d'aujourd'hui", dins *Fictions catalanes, Les Cahiers de Fontenay*, 9/1990, p. 27-43.

profunditats de l'ésser, on van brollant, entre un riu de pensaments banals on qualsevol se retroba, les premisses de la conducta venturera dels protagonistes, igualment a l'abast de tothom perquè se n'haurà compartit la gestació.

Per haver-ne debatut més d'un cop amb ell, no ens atrevim gaire afirmant que aquesta manera constant d'entrar dins l'acció per la veu interior dels personatges, si bé poua en la modernitat narrativa, se generalitza en clau realista, com a garantia de credibilitat. L'entorn immediat de l'autor és cada vegada més absent de la seua literatura, però no el pes sociolingüístic d'aquest entorn. Qui se creuria que un interrogatori en una comissaria de Perpinyà, una enquesta a la capitania del port de Sant Cebrià se puguin fer avui (o ahir) en català ? O que els tractes informals amb no coneguts no fossin en francès ? Si els mateixos interrogatori, enquesta, tractes informals dimanen del pensament d'algú, en català, llavors l'escriptor té resolta la qüestió vital de la versemblança. D'altra banda, més val aquesta interpretació utilitària, fins un bri forçada, més aviat que la psicoanalítica que hi diagnosticaria el tancament obligat de l'escriptor en llengua minoritària.

Al marge de la col·lecció autoeditada, de tapa negra inaugurada amb *La traïció*, en Jordi Carbonell publica *Thessàlia* el 1983 a casa d'un editor barceloní, potser gràcies a les seues soles veritables relacions al sud, « *la Maria i l'Ernest Fortiana de Figueres* » a qui dedica l'obra, El llibre, que ja s'havia anunciat el 1980 pel subtítol interrogatiu, « *I, després d'això què ?* », té no un, sinó dos finals oberts. Com per fer encara més irrefutables les desavinences de parella que en constitueixen el guió ? L'argument seria banal d'allò més, si una tramuntanada no anés allunyant marit i muller en dos espais distints, potser més mentals que reals, on viuen feliços : ell a mar en braços d'una sirena, ella a casa, mandrosa i viuda. Ella al capítol II, ell als III i IV, com a l'espera d'un cinquè capítol que el lector se faria ell mateix, a partir de les frases que capgiren el final d'ambdòs blocs.

En veure com el capítol segon de *Thessàlia*, inclòs el 1981 en un recull col·lectiu de contes, impacta el lector, sap greu que Carbonell no s'hagi pas més clarament orientat cap a la narració breu, fent fora els allargaments estilístics que li imposava la mida novel·lesca. Un extracte de *Li tiri...* i un capítol d'*El cant de les sirenes*, també publicats separadament, enforceixen aqueixa convicció nostra.

Publicada el 1985, però ja escrita el 1977, la novel·la *El cant de les Sirenes*, és tan marítima de títol com *Thessàlia*, però la mar hi informa l'acció tot altrament. La sabem pròxima, com ho és en la vida d'en Jordi Carbonell i com en totes les novel·les fins ara publicades, *Traïció* inclosa, però és només al final, un final dramàticament allargat, que la mar agafa un paper narratiu quan el protagonista, un jove esguerrat de resultes d'un accident de cotxe, per acabar-ne amb un amor impossible, s'arrossega fins a la immensitat marina que se l'engoleix .

Jordi Carbonell, que anava proclamant la necessitat per al novel·lista d'“enganxar“ el lector amb unes aventures sorprenents, diferents d'un llibre a l'altre, no il·lustra mai tan bé els seus principis com amb les quatre obres d'escriptura recent publicades de 1983 a 1987. Tot i llur diversitat d'argument, *La cinquena dimensió* (1983), *L'home de l'Altair* (1984), *L'or dels altres* (1986), *El revers de la medalla* (1987) formen un conjunt des del caire narratològic. Ara, com que els prologuistes són tots catalanistes del nord, podria ser que aquest punt comú contribuís a la impressió unitària. A més de la successió cronològica i de l'esborrament dels referents més amunt assenyalat. Llurs apunts de lectura són diversos però convergents.

En Narcís Duran, que ha vist de prop néixer i créixer l'obra del seu amic Jordi, la sap feta de talent i feina. Ell que coneix bé l'autor, el sent « *present a cada ratlla* » (p.8) perquè si Carbonell és un ciutadà més qualsevol que en Pere Bosc, alias Eugeni de Sant Andreu, és claríssim que les idees forassenyades que alimenten la psicosi del protagonista de *La cinquena dimensió* són primer de tot les de l'autor. Seus els somnis misògins sadomasoquistes, criminals. I nostres també, per la complicitat de la lectura.

Per una servidora, el protagonista sense nom de *L'home de l'Altair* que tampoc s'estalvia fantasmes masoquistes ni recargolaments mentals, ni ganes de destruir la parella, és un altre home qualsevol « *que s'ha cregut temps-com tohom- excepcional, elegit, i que, fet i fet, quan més s'humilia, confessant la seva banalitat, més arriba a l'originalitat.* » (p. 8).

Tot notant que a *L'or dels altres*, l'acció és força moguda de cara al *ralenti* de la precedent, Maria Dolors Solà, remarca que el protagonista cau en la temptació « *creient salvar-se de la mediocritat* » (p. 6). Com tots els que l'han precedit, en suma, si bé ell ho fa de manera més vistosa, aprofitant-se d'un atracament de banc. I quan la prologuista afegeix molt finament que l'aprenent de lladre no s'escaparà de « *la ploma venjadora de l'escriptor* », ho podem fer extensiu als altres homes de paper igualment descoberts per, « *l'escalpel torturador del seu Creador* » (p. 6) Estrany seria que el lector no en rebés qualque burxada.

Pau Roure, reduint *El revers de la medalla*, a la “*dramàtica confrontació d'un home amb les forces del mal* » (p. 8) convida a passar per alt el fantàstic d'aquesta novel·la on la “*fantasma venjativa*” (p. 7) de la muller difunta priva el seu viudo de refer sa vida amb una altra, per llegir-hi sota la mecànica narrativa, la incapacitat de l'home a ser feliç. Constat declinable segons les novel·les en impossibilitat de realitzar els seus somnis, de concretar els seus plantejaments mentals, de deslliurar-se del passat.

Per crear una edició nord-catalana el febrer de 1987, *El Punt* ha fet la crida a les bones voluntats escriptores. En particular li cal plomes per alimentar

columnes d'opinió. Jordi Carbonell s'hi posa, entre els primers. S'hi mantindrà constant fins a la tardor del 1989, quan el setmanari, ja acampat, s'aguantarà amb un sol grapat de professionals. En total, són una quarantena de cròniques, escassament lligades a l'actualitat (llevat per subratllar la importància de saber català en vistes als Jocs Olímpics, criticar el mapa meteorològic de TV3, i excepcionalment explicar l'ofici d'escriure) el títol de les quals, sempre binari, *L'home i...*, marca un contingut a tendència filosòfica i un objectiu moralitzador : l'home tal com és i el món com podria ser. Comptat i debatut, el Carbonell columnista no diu pas altra cosa que el que rumien els personatges de les seues novel·les, però el gènere l'obliga a fer-ho més compacte, més conceptual i més directament explícit. Les dues escriptures van de bracet, s'aclareixen l'una l'altra, i l'escriptor no para, complint el deure doblement literari amb tanta més assiduïtat que és ell que se l'a fixat.

Més feina se li prepara quan a la fi de 1987, en vistes a celebrar a Perpinyà l'any següent la Nit de Santa Llúcia. La primera presidència de l'Omnium Cultural de Catalunya Nord, incumbia a l'únic premi Sant Jordi del país. Jordi Carbonell accepta l'honor, la responsabilitat i la immensitat de la feina. Car no vol limitar l'acció de l'entitat que encapçala a l'organització d'un acte per lluït que sigui. Aquesta festa, que li engolirà moltes energies, la vol aprofitar per tocar gent de pes, polítics, empresaris, convèncer-los de contribuir a la recatalanització del país ; per crear entorn de l'esdeveniment tot un ambient cultural popular ; per assentar estructures de recuperació social de la catalanitat. Confia molt en el caràcter sistemàtic del projecte, en la professionalitat dels tràmits, i més que res en l'empenta que la credibilitat de la seua paraula donarà als fets. Tot no va pas resultar com ho havia ideat en Carbonell, que deixà el càrrec al cap d'uns anys, bastant cansat, un xic decebut però no gens vençut. La generalització de les classes de català per adults en tot el territori nord-català i una Nit de Sant Jordi, literària i cívica, molt concorreguda fins a l'actualitat són els rastres més visibles de la tasca complerta.

Durant la presidència d'Omnium, la literatura d'en Carbonell marca el pas. S'anunciaven en pàgina liminar d'*El revers de la medalla* tres obres inèdites, una de les quals, ja enllestida, continua el 1988 la sèrie cronològica encetada el 1979 : *L'evangeli segons Jordi Carbonell*, en autoedició com sempre, mentre *El meu destrer blanc*, acabada de primfilar gràcies a una ajudat de la Institució de les Lletres Catalanes, no surt abans del 1991.

Després de la paràbola de la dona adúltera reivindicada des del títol com a graella de lectura de *...Li tiri la primera pedra*, els cinc capítols de *La traïció* on se'ns aclareix pam a pam, la relliscada de Judes perquè en fem bon profit ara i aquí, heus ací el Verb clar i català, la Paraula pura i pelada d'un nou "pentateuc". En els cinc llibres del seu "*Evangeli*" Jordi Carbonell extreu de

l'Antic i del Nou testaments els passatges que ell pensa més apropiats a l'edificació dels seus contemporanis. Els transcriu en exerg, en vulgaritza la lletra, en glossa l'abast moral. Ara, per valorar completament aqueixa obra en prosa no novel·lesca generalment qualificada d'assaig, no caldria pas descuidar la immodèstia provocativa del títol. Carbonell s'autoproclamaria cinquè evangelista, sense un bon gruix d'autoderisió ? Au, home !

Qui ha conegut en Jordi Carbonell sap ben bé que se podia mostrar enjogassat, que li agradava de seduir l'auditori amb la gràcia d'un acudit, d'un sobrentès, d'un joc de mots, d'un segon grau... –Ei, sense descuidar mai d'alliçonar, per això !–. Si en llegir-lo el recordem, l'obra se'ns posa més riallera. És ben segur que l'humor no és pas la primera impressió que deixen els escrits d'en Carbonell. No totes les novel·les s'hi presten com *El meu destrer blanc*. Retocada el 1990, l'any del Tirant, aqueixa ens incita des del títol a llegir-la com a paròdia de novel·la de cavalleria, protagonitzada per un jove pintor, de cases o de llenços segons com. Tot « engrapant la brotxa de l'artesà » (p. 9) aquest cavaller d'anar pintant per cases, atalaia el carrer per mirar quina “estrella” s'emportarà, en llargues aventures romàntiques, a cavall del seu lluent cotxe blanc. Com que la narració la fa l'heroi en primera persona, vés a saber si res d'allò que diu surt de debò del seu magí o s'hi queda ? Quan Carbonell diu que « no pos[a] mai cap descripció de persones i de cases » per tal de fer « participar el lector en la creació de l'obra »^{vi}, fa semblant de menystenir l'obligada col·laboració lectora que dictamina el seu mode subjectiu de narració.

Cal dir que el 1994, al moment de l'entrevista d'on ixen les citacions precedents, s'endevina un Carbonell, potser més exasperat que amargat per la indiferència de què se sent rodejat. La Creu de Sant Jordi bé ha homenatjat la seva tajejòria d'home i d'escriptor. El 1992, el mateix any que Jordi Barre i Teresa Rebull, veus cantants d'un país que margina l'escrivent. Bé *El gat de casa* ha rebut, també el 1992, el premi Fiter i Rossell de narració a Andorra, però se l'havia rebutjat abans al premi Vila de Perpinyà. I triguen a publicar-li'l. I un cop publicat, a distribuir-lo i després a fer-ne la presentació.

El gat de casa no és pas una novel·la “regalada”, de bon llegir, entenedora, amena. Afaita a repèl en voler, a totes totes, agermanar el tema de la discapacitat mental de l'home amb el de la intel·ligència animal. La narració va al ritme de la creixença simultània d'un fill trisòmic i d'un gat eixorit en una mateixa casa on llur entesa qüestiona pare i mare, trasbalsa llurs certituds. El nin no parla, el gat sí ; per qui el sap entendre, és a dir el fill, qualificat de “mongòlic” però que presenta, de fet, més signes d'autisme que de trisomia. La credibilitat del relat se ressent d'aquesta estrompassada documental, a desgrat d'una astuciosa distribució de la narració entre els diferents protagonistes. Les veus successives del pare, del fill, del gat i de la mare, veus interiors és clar per

^{vi} Veg. nota (iii).

necessitats de versemblança aquí, a més de les narratològiques habituals d'en Carbonell, no s'accontenten pas d'enfocar el cas segons caires diferents, sinó que també s'encadenen per fer progressar la intriga. El simbolisme del procediment – si fa no fa, cadascú viu tancat en si, però la vida resulta del que sem tots plegats, del que sabem i del que ignorem i no sospitarem mai... – ens hagués semblat prou clar sense la veu final de l'autor. Passant del subjectiu a l'oculte, de l'espiritualitat a la “*metem...psicosi*” (com ho fa dir al jove), desconfiava Carbonell d'“enganxar” prou el seu lector, per fornir-li el mode d'utilització de la novel·la? Sigui com sigui, la complexitat estructural de la novel·la sí que degué enganxar l'Antoni Morell, membre del jurat que guardonà *El gat de casa*, ja addicte a les narracions esclatades i futur autor de la novel·la polifònica *La neu adversa*, premi Carlemany 1999.

Segueixen dos decennis quasi, de silenci literari, d'un escriptor que bé podem creure cansat de tanta, tanta inversió pròpia, en forces i cèntims, per una recepció migrada. El repertori del “Centre Régional des écrivains et traducteurs en Languedoc Roussillon » l'ignora el 1996. El 2000, amb igual indeferència, el Nou Diccionari de la literatura catalana prescindeix del novel·lista nord-català més fecund : dotze novel·les publicades, dos títols anunciats (*La sota de les cartes*, i *L'enigma del paraigua*) dels vuit per publicar. El premi Joan Blanca de la Vila de Perpinyà atorgat a en Jordi conjuntament amb la seua esposa Odeta, encara que tardanament en el rànking de guardonats, vingué a reconèixer el 2007 una acció cívica mai deixada de banda. El 2008 el Diccionari de la literatura catalana d'Enciclopèdia Catalana, i després els repertoris digitals catalans, integren Jordi Carbonell i Trias al lloc que pertocava a un escriptor de Perpinyà per qui « *Escriure [era] com una cosa natural. Res de poesia. Tot novel·la. I res en francès.* »^{vii}.

Obres publicades

- El cant de les sirenes*, IMF, Sant Esteve, 1985.
- El gat de casa*, Columna, Barcelona, 1994.
- El meu destre blanc*, IMF, Sant Esteve, 1990.
- El revers de la medalla*, IMF, Sant Esteve, 1987.
- L'evangeli segons Jordi Carbonell*, IMF, Sant Esteve, 1988.
- L'home de l'Altair*, IMF, Sant Esteve, 1984.
- L'or dels altres*, IMF, Sant Esteve, 1986.
- La cinquena dimensió*, IMF, Sant Esteve, 1983.
- La traïció*, IMF, Sant Esteve, 1980.
- ...li tiri la primera pedra*, IMF, Sant Esteve, 1985.

^{vii} Veg.nota (iii).

Thessàlia (I, després d'això, què ?) Aqua Edicions, Barcelona, 1982.
Un home qualsevol, Proa, Barcelona, 1979.

Extractes publicats a tall de narracions breus

La ràfega (capítol II de *Thessàlia*), Contistes rossellonesos, GREC, Perpinyà, 1981, pp. 23-56.

Le revers de la médaille (part del capítol III d'*El revers de la medalla*, traducció francesa de l'autor), *Nouvelles de Catalogne Nord*, Brèves, actualité de la nouvelle, n° 36, Ateliers du Gué, Vilahonga d'Auda, 1991, pp. 25-32.

Li tiri la primera pedra (capítol XVI de la novel·la de mateix nom), *Sant Joan i Barres*, n°48, tardor, 1975, pp. 31-35.

Miquela Valls Robinson

IEC

ICRECS, Universitat de Perpinyà Via Domitia